

BILJE, selo u Baranji. Jednokatni barokni dvor s niskim tornjem nad ulazom ima pobožna prizemna krila. Oko njega su opkopi i park. Nakon pobjede nad Turcima dao ga je podići Eugen Savojski, čiji je grb s dvorišne strane. Jednoblodna župna barokna crkva Sv. Marije s portalom iz 1775. ima inventar iz XVIII. i XIX. st.

LIT.: D. Mladinov i Š. Habunek-Moravac, Tri baranjska dvorca, Vijesti MK, 1964, 5. A. Ht

BINIČKI, Stevo, slikar (Zagreb, 18. XII. 1921 — 30. XI. 1983). Završio Akademiju u Zagrebu. Predavao na Školi primijenjene umjetnosti; god. 1976—79. direktor škole. U slikarstvu polazi od apstrakcije prema figuraciji. U početku komponira geometrijske oblike na svijetloj podlozi, pokrenute ritmom zvučnih boja (*Plavi i crveni trokut*, 1961; *Napad na sredinu*, 1961; *Kretanje*, 1962). Poslije je sklon slobodnijim lirskim ugođajima (*Djevojka na vjetru*, 1970). Na novijim slikama ističe ženski lik s nadrealističkim i erotskim značajkama. Bavi se ilustriranjem udžbenika i knjiga za djecu i mladež. Samostalno izlagao u Zagrebu (1962, 1967, 1970, 1972, 1980) i Zapešću (1976).

LIT.: V. Maleković, Crtež kao predgra, Vjesnik, 26. I. 1967. — V. Bužančić, Stevo Binički (katalog), Zagreb 1972. — V. Maleković, Put do zrelosti, Vjesnik, 5. XI. 1976. — O. Maruševski, Stevo Binički (katalog), Zagreb 1980. — V. Libl, Stevo Binički, ČIP, 1980, 7—8. — V. Bužančić, Stevo Binički (katalog), Zagreb 1986. O. Ma.

BIOČIĆ, selo SI od Dmriša. Na lok. Crkvine otkrivena je starokršč. jednoblodna crkva s dijelovima crkvene pregrade i rim. natpisima, a nedaleko od nje starokršč. memorija s trima apsidama. Tu je nađeno i nekoliko ulomaka koji su pripadali crkvi iz starohrv. doba.

LIT.: S. Ginjača, Kratak osvrt na prilike i rad Muzeja u Kninu, SHP, 1949. — N. Cambi, Triconch Churches on the Eastern Adriatic, XI Congresso internazionale di archeologia cristiana, Solun—Vatikan 1987. Du. J.

BIOGRAD NA MORU, gradić II od Zadra. U blizini Biograda ilirsko-rim. naselje Blandona. Spominje se sred. X. st. kao hrvatski grad. U XI. st. sjedište hrv. kraljeva. Oko 1059. u njemu je biskupija; iste godine osnovan muški benediktinski samostan Sv. Ivana a 1069. ženski samostan Sv. Tome. U Biogradu se 1102. Koloman okrunio za hrv. kralja a 1125. porušili su ga Mlečani. Stradao u ratovima Venecije i Turaka, osobito 1646.

Jezgra staroga naselja smještena je na manjem poluotoku. Do kraja XIX. st. očuvao se veći dio gradskih zidina s kružnim kulama. Ostaci katedrale, trobrodne bazilike sa zidanim pilonima i oblim kontraforima, otkopani poč. XX. st., poslije su uništeni. Ostaci samostanske crkve Sv. Ivana, također trobrodne bazilike, istraženi su i konzervirani. Od crkve Sv. Tome ima samo manjih ostataka. Izvan staroga naselja pronađene su ruševine manje jednoblodne crkve s apsidom a u blizini starohrv. grobovi. Župna crkva pravokutnog tlocrta, posvećena Sv. Anastaziji, sagrađena je 1761. Ima pročelje od klesana kamena s posvetnim natpisom nad portalom i kipom svetice na vrhu zabata. U unutrašnjosti su barokni oltari, od kojih jedan od pozlaćena drva. Izvan staroga naselja nalaze se crkvice Sv. Roka i Sv. Ante (1850). U blizini su ant. ostaci (lok. Bošana i Kumenat). Na širem su području pretpov. nalazi (*Stabanj*, *Trojangrad*) i ostaci ant. akvedukta. U Zavičajnom muzeju arheol. zbirka s pretpovijesnim, ant. i starohrv. materijalom te zbirka broskog tereta iz kraja XVI. st.

LIT.: C. F. Bianchi, Zara cristiana, Zadar 1879, str. 151—155. — S. Petricoli, Kulturno-historijsko značenje hidroarheološkog nalaza kod Gnalića, Zadarsko otočje, Zadar 1974. — F. Buškariol, Istraživanja don Luke Jelića u Biogradu na moru, položaj Glavica — Biogradski spomenici, I, Prilozi—Dalmacija, 1988. — Biograd i njegova okolica u prošlosti, Biogradski zbornik, I, Zadar 1990. I. Pet.

BIONI, Pavao, graditelj (Šibenik, I. VI. 1806 — 5. V. 1848). Diplomirao arhitekturu na Akademiji u Veneciji. Kao inženjer i nadzornik cesta djelovao u Šibeniku, Zadru i Beču. Izradio je i objavio nacрте za zaštitu i obnovu šibenske katedrale (*Cenni storici ed artistici sull' insigne Cattedrale di Sebenico*, 1845; *Decorazioni d'ornamenti dell' insigne Cattedrale di Sebenico...*, 1847). Od 1847. do smrti vodio i nadzirao radove na obnovi katedrale. Radio je na crkvi Sv. Ivana Krstitelja u Šibeniku, a 1842. izradio je oltar Sv. Križa u šibenskoj crkvi Gospe van grada i kapelu obitelji Fontana u Zablaću kod Šibenika. Njegov projekt kazališta u Šibeniku nije izveden.

LIT.: D. Frey, Der Dom von Sebenico, Wien 1913, str. 49. — K. Stošić, Galerija uglednih Šibenčana, Šibenik 1936, str. 9. D. Kt.

BIOVIČINO SELO, selo kraj Kistanja. U groblju su ostaci starohrv. crkvice, od koje su arhit. komadi uzidani u bratovštinsku kuću. Nalaz starohrv. naušnica.

BIOGRAD NA MORU, Zavičajni muzej

BIRANJ KRAJ ŠIBENIKA → DANILO BIRANJ

BIS, Ferdo, slikar (Zagreb, 5. IV. 1910 — 31. I. 1980). Studirao je na Akademiji u Zagrebu 1932—36 (Lj. Babić, M. Tartaglia). Jedan je od pionira naše primijenjene umjetnosti. Bavio se reklamnom grafikom, stripom, crtanim filmom i ilustratorskim radom. Do 1953. djeluje u poduzećima »Lik«, »Oblik« i »Ozeha«. Crtež mu je čist i jasan, često se služi geometrijskim rješenjima. Svojim stilom i izrazom utjecao je na generaciju reklamnih grafičara poslije II. svj. rata. Samostalno je izlagao u Zagrebu 1979.

LIT.: J. Depolo, Preteča i veliki majstor naše primijenjene umjetnosti, Oko, 1980, 206. — Ferdo Bis — grafička oprema (katalog), Zagreb 1979. J. Dep.

BISAG, selo SI od Zeline. Barokna župna crkva Sv. Magdalene, s očuvanim elementima XV. st. (kameni dovratnik glavnoga ulaza), ima vrijedan gl. oltar (1861) sa slikom I. Zaschea (1862). Blizu sela ruševine grada Bisaga. Bio je od XV. st. najvažniji burg uz rijeku Lonju. Nizinski grad ima četverokutni tlocrt sa cilindričnim kulama na uglovima, a opkoljen je jarcima. Najstariji su posjednici bili gospodari Grebengrada, a zatim Bisaški (Bikszadi), Kaštelanovići, Juraj Zrinski, Gerecy, Ratkay, Patačići, Draškovići i napokon različiti vlasnici, za kojih je poslije 1918. grad djelomično porušen i neispravno restauriran. Posljednji vlasnik bio je književnik Milan Begović (do 1943). U II. svj. r. stradao od požara i pretvorio se u ruševine s nekim ostacima zidnih slika.

LIT.: T. Đurić i D. Feletar, Stari gradovi i dvorci sjeverozapadne Hrvatske, Čakovec 1971, str. 161—163. — M. Schneider, Slikar Ivan Zasche, Zagreb 1975, str. 45, 169. — L. Dobronić, Po starom Moravču, Zagreb 1979, str. 62—63, 108—109. — M. Obad-Ščitaroci, Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja, Zagreb 1991. A. Ht.

BISKUPIJA, selo II od Knina. Sudeći po nalazima neolitičke keramike na položaju Bukorovića podvornica, područje je naseljeno već u mlađe kameno doba. Ant. vremenu pripadaju nekoliko poganskih kulturnih spomenika, više sarkofaga i ostaci starokršč. crkve otkriveni na položaju *Katića bajami*. B. je osobito poznata po nalazima ranosrednjovj. spomenika.

BISAG, grad prije oštećenja

